

Afrapportering fra arbejdsgruppe vedr. løsninger for de mest udsatte borgere med stofmisbrug

1. Indledning	2
2. Drøftelser i arbejdsgruppen – tiltag og løsninger	3
Civilsamfundsorganisationernes skitsering af udfordringer ved det eksisterende system	3
Civilsamfundsorganisationernes løsningsforslag	4
3. Myndighedernes vurdering af de skitserede udfordringer og det videre arbejde	5
Om indførelse af et id-kort.....	5
Initiativer for myndighederne.....	6
Opfølgning.....	8
Bilag 1. Øvrige initiativer med relevans for udsatte borgere med stofmisbrug...	9
Vedr. dobbeltdiagnosebehandling.....	9
Vedr. substitutions- og abstinensbehandling	9
Vedr. behandling med lægeordineret heroin	10
Vedr. dødelighed blandt personer med stofmisbrug	10
Vedr. midler til en styrket indsats til de mest udsatte borgere med stofmisbrug	11
Vedr. rammer for social stofmisbrugsbehandling.....	11

1. Indledning

De mest udsatte borgere med stofmisbrug er en yderst sårbar målgruppe, der i kombination med stofmisbrug ofte har komplekse sociale og sundhedsmæssige udfordringer som f.eks. hjemløshed og psykisk sygdom. En stor del af målgruppen har begrænset eller slet ingen tilknytning til de eksisterende tilbud om stofmisbrugsbehandling.

Sundhedsstyrelsen skønner, at der ca. er 52.000 personer med et højriskoforbrug af stoffer. I 2020 modtog ca. 19.200 personer stofmisbrugsbehandling. Personer med et stofmisbrug har en stærkt forhøjet dødelighed på grund af bl.a. forgiftninger og sygdomme. I 2020 blev der registreret 256 narkotikarelaterede dødsfald.

I Danmark er besiddelse af euforiserende stoffer – også til eget forbrug – ulovligt og udløser som udgangspunkt en strafferetlig sanktion. Der er dog i § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer hjemmel til i visse tilfælde at meddele en sigtet advarsel frem for bøde eller fængselsstraf for besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug. Advarselsreglen lyder som følger:

”Advarsel kan i almindelighed ikke meddeles, medmindre sociale forhold taler for at meddele en advarsel og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer.”

Dertil kommer, at der i 2012 blev etableret hjemmel til, at besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug i og i umiddelbar nærhed af et kommunalt stofindtagelsesrum eller et stofindtagelsesrum drevet af en selvejende institution i praksis ikke skulle forfølges af politiet. Det gælder, hvis den pågældende er fyldt 18 år og som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer har en stærk afhængighed af det pågældende stof. Det er desuden forudsat, at politiet i de nævnte situationer i praksis ikke beslaglægger eller konfiskerer stoffer fra persongruppen i eller i umiddelbar nærhed af stofindtagelsesrummet.

For så vidt angår advarselsreglen i § 3 peger civilsamfundsorganisationer imidlertid på, at det i adskillige sager sker, at udsatte borgere med stofmisbrug tildeles bøder, selv om de som følge af deres sociale forhold og langvarige misbrug burde have fået en advarsel i medfør af advarselsreglen. Det vurderes på den baggrund, at der i visse tilfælde er udfordringer med anvendelsen af advarselsreglen i praksis.

Som svar på disse udfordringer har Folketingets Retsudvalg i forbindelse med den politiske behandling af beslutningsforslag nr. B 32 om et id-kort til de mest udsatte borgere med stofmisbrug d. 3. marts 2022 afgivet en beretning, hvoraf fremgår, at der skal nedsættes en arbejdsgruppe. Følgende fremgår af beretningen:

”Arbejdsgruppen skal se på løsninger, der skal sikre udsatte borgere mere værdighed og bedre retssikkerhed gennem indførelse af et id-kort eller anden lignende løsning, således at de mest udsatte borgere med stofmisbrug ikke sanktioneres med bøder og konfiskering af narkotika til eget forbrug. Løsningen skal sikre, at det eksisterende system, hvor politiet giver advarsler, kommer til at fungere efter hensigten, således at den enkelte betjent i alle tilfælde foretager og dokumenterer den fornødne vurdering af, om borgeren er udsat og derfor ikke skal sanktioneres.”

På den baggrund er der nedsat en arbejdsgruppe med deltagelse fra Justitsministeriet, Social- og Ældreministeriet, Sundhedsministeriet, Rigspolitiet, Rigsadvokaten, Københavns Politi, Socialstyrelsen, Sundhedsstyrelsen, Stenbroens

Jurister, Gadejuristen, Brugernes Akademi, BrugerForeningen for aktive stofbrugere, Mændenes Hjem, Rådet for Socialt Udsatte og SAND - De hjemløses landsorganisation.

Arbejdsgruppen har til formål at se på løsninger, der kan sikre, at det eksisterende system, hvor politiet kan give advarsler frem for bøde eller fængselsstraf, kommer til at fungere efter hensigten. Det indebærer, at spørgsmålet om afkriminalisering ligger uden for arbejdsgruppens opdrag. Det vurderes endvidere, at en generel mulighed for, at udsatte borgere med stofmisbrug skal kunne undgå konfiskation, er at sidestille med spørgsmålet om afkriminalisering, hvorfor dette spørgsmål heller ikke indgår som en del af arbejdsgruppens opdrag. Det er således vigtigt at være opmærksom på, at euforiserende stoffer som udgangspunkt vil blive konfiskeret, uanset om den pågældende i øvrigt meddeles en advarsel efter § 3 i lov om euforiserende stoffer. Dette vil også gælde fremadrettet, idet besiddelsen fortsat ikke generelt er afkriminaliseret. Kun når besiddelsen af de euforiserende stoffer sker i eller i umiddelbar nærhed af et stofindtagelsesrum, jf. ovenfor, forfølges forholdet ikke af politiet.

Der har været afholdt to møder i arbejdsgruppen i henholdsvis april og august 2022. I det følgende redegøres først for de drøftelser, der er foregået i regi af arbejdsgruppen, herunder de tiltag og løsninger, som de deltagende civilsamfundsorganisationer har peget på. Herefter beskrives myndighedernes vurdering af de skitserede udfordringer og det videre arbejde i forlængelse af afrapporteringen. Afslutningsvis redegøres i bilag 1 for en række øvrige initiativer målrettet udsatte borgere med stofmisbrug, som er iværksat de seneste år.

2. Drøftelser i arbejdsgruppen – tiltag og løsninger

Civilsamfundsorganisationernes skitsering af udfordringer ved det eksisterende system

Organisationerne i arbejdsgruppen peger på, at der gives få advarsler set i lyset af antallet af sager om stofbesiddelse, og at der er eksempler på, at sager afgøres med bødestraf, selv om den straffede er i målgruppen for advarselsreglen. Advarselsreglen i § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer vurderes af organisationerne slet ikke at blive brugt visse steder i landet, bl.a. på grund af manglende kendskab til reglen blandt betjente og anklagere.

Stenbroens Jurister har – med støtte fra brugerorganisationerne og Rådet for Socialt Udsatte – i regi af arbejdsgruppen bl.a. gjort gældende, at hverken politiet, anklagemyndigheden eller domstolene i tilstrækkeligt omfang sikrer, at der sker den sagsoplysning, vurdering og dokumentation, som er nødvendig i sagerne. Det betyder, at en korrekt afgørelse afhænger af, at sigtede selv gør indsigelse, og som sådan forudsættes det i praksis, at persongruppen af socialt udsatte med stærk stofafhængighed har et indgående kendskab til fortolkningen af en strafbestemmelse i særlovgivningen. Det forudsætter også, at sigtede har evnerne, funktionsniveauet og handlekraften til at gøre effektiv indsigelse mod et forkert bødeforelæg.

Der er blandt civilsamfundsorganisationerne bred enighed om, at et id-kort ikke er den bedst egnede løsning til at sikre, at det eksisterende system kommer til at fungere efter hensigten. Der peges på det u hensigtsmæssige i, at ansvaret for en korrekt afgørelse rykkes over på den enkelte udsatte borger. Herudover er der udtrykt bekymring for, at et id-kort vil være endnu en registrering og stigmatisering af udsatte borgere, at der vil være stor risiko for bortkomne kort, at id-kortet kan blive en handelsvare, og at det vil være udfordrende at sikre, at alle i målgruppen får et id-kort.

Det eksisterende gule kort fra Gadejuristen og Stenbroens Jurister eller lignende løsninger vil kunne udgøre et supplement, men der er enighed blandt organisationerne om, at det afgørende navnlig er at få skabt bedre kendskab til reglerne og opnå en praksisændring hos politiet.

Flere brugerorganisationer påpeger imidlertid, at et id-kort – på trods af ikke at være den optimale løsning – er bedre end ingenting, og at stofbrugere hver især vil kunne vælge, om de ønsker at få et id-kort eller ej. Det bør dog ikke være id-kortet, der er afgørende for en korrekt afgørelse af sagerne.

Civilsamfundsorganisationernes løsningsforslag

I arbejdsgruppen har der i lyset af en række anbefalinger fra Stenbroens Jurister været drøftet forskellige centrale løsningsmodeller. Organisationerne bakker op om følgende:

1) Styrkelse af praksis

Det skal sikres, at politiet får undersøgt, vurderet og dokumenteret oplysninger om sigtedes sociale forhold og stofbrugets karakter. Visse politikredse har efter organisationernes opfattelse en bedre praksis end andre, men det er vigtigt, at kendskabet til reglerne forbedres i alle dele af landet.

Også anklagemyndigheden skal blive bedre til at kontrollere, at sagerne ikke forfølges med et bødeforelæg, hvis ikke det er dokumenteret på sagen, at sigtedes sociale forhold og stofbrugets karakter er undersøgt. Anklagemyndigheden må ved mangler sende sagen retur til yderligere oplysning. Stenbroens Jurister vurderer, at de regionale statsadvokaters tilsyn med politikredsene bør have fokus på denne problemstilling i de kommende år.

Styrkelsen af praksis bør understøttes af undervisning. Idet der sker sigtelser for stofbesiddelse i alle dele af politiet, er det af afgørende betydning, at undervisningen ikke begrænses til specialenheder på narkotikaområdet, nærpolitibetjente og kriminalpræventive indsatser. Det er også vigtigt, at undervisningen foregår i alle dele af landet.

2) Ændring af POLSAS

Der bør indføres en teknisk løsning i POLSAS ved oprettelsen af en sag om besiddelse af euforiserende stoffer til eget brug i politiets sagsbehandlingssystem (POLSAS). Det skal sikre, at politiet "vinger af", at de har undersøgt og vurderet forholdene, og at dette dokumenteres på sagen.

3) Klarhed i loven mv.

Skærpselser hos de enkelte myndigheder bør understøttes af tiltag, der skaber klarhed, øger kendskabet til reglerne og styrker målgruppens forudsætninger for at gøre indsigelse mod et bødeforelæg. I dag lyder undtagelsen i strafbestedelsen i lov om euforiserende stoffer således: "Advarsel kan i almindelighed ikke meddeles, medmindre sociale forhold taler for at meddele en advarsel og besiddelsen af stoffet er udslag af en stærk afhængighed som følge af et længere og vedvarende misbrug af euforiserende stoffer."

Det vurderes ikke at være tilstrækkelig klart eller præcist. Først og fremmest fordi ordet "kan" giver indtryk af et frit myndighedsskøn, hvilket ifølge organisationerne ikke er retvisende, og det foreslås på den baggrund at præcisere lovgivningen samt Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om narkotika, og relevante instrukser i politiet.

4) Vejledning

Når politiet udsender bødeforelæg, fremgår der ikke nogen oplysninger om den særlige undtagelsesregel i den medfølgende skriftlige vejledning. Dette kan i sig selv give sigtede det indtryk, at reglen ikke findes, eller at den ikke er relevant i den pågældende sag.

Der bør derfor tilføjes en skriftlig vejledning om den særlige undtagelsesregel, når der udsendes bødeforelæg for besiddelse af stoffer til eget brug. Henset til det store antal bøder på området bør det også tilføjes i den generelle vejledning på politiets hjemmeside.

3. Myndighedernes vurdering af de skitserede udfordringer og det videre arbejde

Der er i arbejdsgruppen enighed om, at udsatte borgere med stofmisbrug skal sikres mere værdighed og bedre retssikkerhed.

Myndighederne i arbejdsgruppen anerkender således, at myndighederne kan blive bedre til at anvende advarselsreglen i § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer, når betingelserne for at meddele advarsel efter reglen er opfyldt.

På den baggrund vil myndighederne iværksætte en række tiltag for at sikre, at det eksisterende system, hvor politiet kan give advarsler frem for bøde eller fængselsstraf for besiddelse af euforiserende stoffer til eget forbrug, fungerer efter hensigten.

Om indførelse af et id-kort

Det bemærkes indledningsvis, at myndighederne i arbejdsgruppen er enige med civilsamfundsorganisationerne i, at et id-kort ikke er den bedst egnede løsning til at sikre, at det eksisterende system kommer til at fungere efter hensigten. Det er endvidere Rigspolitiets vurdering, at det vil være særligt uhensigtsmæssigt at udstede et id-kort til udsatte borgere med stofmisbrug, hvis det skal have den retsvirkning, at politiet ikke må visitere dem, og de dermed undtages for sanktioner, herunder bøde og konfiskation af narkotika til eget forbrug. Det vil efter Rigspolitiets vurdering skabe en risiko for, at bagmænd i kriminelle miljøer udnytter udsatte borgere med stofmisbrug til at opbevare narkotika for dem.

Indførelse af et id-kort vil således også kunne vanskeliggøre politiets kriminalitetsbekæmpende indsats mod bagmænd i narkotikamiljøet eller andre kriminelle miljøer, ligesom det vil modarbejde den forebyggende myndighedsindsats, som skal hindre, at særligt udsatte personer udnyttes som led i andres kriminalitetsudøvelse. Derudover vil en ny ordning, hvor politiet ikke har mulighed for at beslaglægge narkotika hos udsatte borgere med et id-kort, gøre det vanskeligt for anklagemyndigheden at føre bevis i straffesager, hvor salg af narkotika er observeret til en person med et id-kort.

Som det fremgår af indledningen, vil en generel mulighed for, at udsatte borgere med stofmisbrug skal kunne undgå konfiskation, være at sidestille med spørgsmålet om afkriminalisering. Så længe det er strafbart at besidde euforiserende stoffer, vil udgangspunktet derfor være, at politiet beslaglægger og konfiskerer stofferne, uanset om den pågældende meddeles en advarsel efter § 3 i lov om euforiserende stoffer eller forholdet sanktioneres med straf. Kun når besiddelsen af de euforiserende stoffer sker i eller i umiddelbar nærhed af et stofindtagelsesrum, jf. ovenfor, forfølges forholdet ikke af politiet.

Såfremt det ønskes at gå videre med overvejelserne om indførelse af et id-kort, er det myndighedernes vurdering, at et sådant id-kort – af de ovenfor anførte grunde – ikke skal medføre automatisk straffrihed. En mulighed kunne i stedet være en model, der indebærer, at fremvisning af et id-kort indgår i politiets vurdering af, om der skal meddeles advarsel henset til sociale forhold og stærk afhængighed.

Et væsentligt hensyn i den forbindelse er, at ordningen ikke må risikere at være til skade for de personer i målgruppen for advarselsreglen, der *ikke* har fået udstedt et kort. Dette skal ses i lyset af, at en del af de mest udsatte personer med et stofmisbrug har begrænset eller slet ingen tilknytning til den kommunale stofmisbrugsbehandling eller øvrige dele af systemet, og derfor eventuelt ikke vil kende til muligheden for at få udstedt et sådant id-kort. Hertil kommer, at der muligvis vil være en del af de mest udsatte personer, der ikke vil få udstedt et id-kort, da selve processen kan opfattes som bureaukratisk og særdeles udfordrende for denne persongruppe. En ordning med et id-kort ses derfor ikke at kunne træde i stedet for den konkrete vurdering, som politiet skal foretage i den enkelte sag efter de gældende regler herom.

Herudover vil den beskrevne ordning kræve visitation til id-kortet, og der vil i en eventuel model for indførelse af et id-kort skulle tages stilling til hvilken myndighed, der mest hensigtsmæssigt vil skulle forestå visitationen til kortet. Det bemærkes i den forbindelse, at det ikke er en politimæssig opgave at udstede eller verificere id-kort til særligt udsatte personer med stofmisbrug, ligesom det – som nævnt ovenfor – bemærkes, at en del af de mest udsatte personer med et stofmisbrug har begrænset eller slet ingen tilknytning til den kommunale stofmisbrugsbehandling eller øvrige dele af systemet.

Initiativer for myndighederne

Det er Rigsadvokatens vurdering, at den nuværende formulering af § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer er tilstrækkelig klar og ikke giver anledning til tvivl ved fastsættelsen af sanktioner for overtrædelse af loven. Herudover vurderer Rigsadvokaten, at Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om narkotika, hvor advarselsordningen er beskrevet – og som i øvrigt i december 2020 er blevet præciseret – er i overensstemmelse med bestemmelsens ordlyd. Det er således myndighedernes vurdering, at udfordringerne med anvendelsen af advarselsreglen i praksis ikke skyldes uklarhed i loven, men derimod i højere grad manglende kendskab til reglen hos enkelte eller flere personer i de håndhævende myndigheder.

For så vidt angår spørgsmålet om en såkaldt "vinge-af-løsning" i POLSAS har Rigs politiet oplyst, at en sådan løsning forudsætter, at der oprettes en formregel i POLSAS tilknyttet *en specifik gerningskode*. Det kan i den forbindelse oplyses, at formregler i POLSAS udelukkende omhandler *generelle regler*, som flettes ind i afhøringsrapporter, såsom at en sigtet er vejledt om retten til ikke at udtale sig, gjort bekendt med muligheden for at få beskikket en forsvarer samt retten til at gennemlæse og underskrive sin forklaring. En løsning baseret på formregler (en "vinge-af-løsning") vil på den baggrund stride mod retningslinjerne for anvendelsen af formregler i POLSAS. Det er således ikke muligt at indføre en løsning som den foreslåede på baggrund af den måde, hvorpå POLSAS i dag er indrettet.

En anden løsning baseret på indførelse af en helt ny funktionalitet i POLSAS vil efter Rigs politiets vurdering ikke være et brugbart og nødvendigt redskab i politiets sagsbehandling af sager om stofbesiddelse. Der henvises i den forbindelse også til, at den nugældende flerårsaftale for politiet og anklagemyndigheden sætter den overordnede ramme for politiets arbejde frem mod 2024, og sammen med de løbende krav, der følger af dansk og europæisk lovgivning, politiets egne virksomhedskritiske projekter mv., er Rigs politiets kapacitet til at gennemføre eller bidrage til yderligere projekter eller initiativer særdeles begrænset i den resterende del af flerårsaftaleperioden. Det er på den baggrund Rigs politiets vurdering, at det ikke inden for den gældende flerårsaftaleperiode vil være muligt at indføre en ny teknisk ændring af POLSAS.

I forhold til civilsamfundsorganisationernes øvrige forslag til initiativer for at sikre, at det eksisterende system, hvor politiet giver advarsler, fungerer efter hensigten, bemærkes det, at der i de seneste år er taget en række skridt for at sikre et

bedre kendskab til de allerede gældende regler om brug af advarsel. Rigsadvokaten har således i december 2020 præciseret Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om narkotika, så det fremgår, at der skal meddeles advarsel (frem for bøde), hvis en person sigtes for besiddelse til eget forbrug, når sociale hensyn taler herfor, og besiddelsen er et udslag af en stærk afhængighed.

Samtidig har Københavns Politi, som håndterer hovedparten af sagerne, oplyst, at kredsen løbende er i dialog med Mændenes Hjem, H17, Café Dugnad og lignende aktører på Vesterbro gennem praktikernetværksmøder, hvor aktuelle problemstillinger blandt borgere med misbrug vendes, ligesom kredsen løbende er i dialog med Gadejuristen. Københavns Politi har også fremsendt Gadejuristens kampagnemateriale henvendt til udsatte borgere med misbrug til de relevante politiafdelinger til orientering. Operativ Specialafdeling og Sagsbehandlingssektionen i Københavns Politi er løbende i dialog vedrørende de allerede iværksatte initiativer således, at der sikres en høj grad af vidensdeling, ligesom der hvert kvartal afholdes et møde internt i politikredsen med henblik på at drøfte eventuelle udfordringer vedrørende initiativerne.

I lyset af organisationernes bemærkninger og forslag anerkender myndighederne dog, at der kan være behov for at styrke indsatsen yderligere. Derfor vil der i lyset af organisationernes anbefalinger blive igangsat et oplysningsarbejde i politiet i henhold til advarselsreglen i § 3, stk. 1, 3. pkt.

Rigspolitiet vil således i forlængelse af afrapporteringen opfordre alle politikredse til at sætte fokus på brugen af advarsler til den persongruppe, der opfylder betingelserne i § 3, stk. 1, 3. pkt. Rigspolitiet vil udsende en skrivelse til samtlige politikredse, hvori der henstilles til, at politikredsene over en passende periode i relevante afdelinger øger opmærksomheden på brugen af advarsler til socialt udsatte borgere med stofmisbrug. Rigspolitiet vil i løbet af efteråret 2022 udarbejde materiale til brug for orientering af relevante afdelinger mv. i politikredsene. Materialet vil indeholde opmærksomhedspunkter i forhold til advarselsreglen, og materialet vil blive udarbejdet med henblik på videreformidling til samtlige relevante afdelinger i politikredsene. Det er hensigten, at materialet gennemgås over en given periode med henblik på at sikre, at medarbejdere i de relevante afdelinger er bekendte med materialets indhold. Dette vil eksempelvis ske ved briefinger på politikredsenes beredskabshold.

Rigspolitiet har også noteret sig, at der er udtrykt ønske om et stærkere uddannelsesfokus på området, og på den baggrund vil Rigspolitiet endvidere sætte yderligere fokus på advarselsreglen i forbindelse med undervisningen på Politiskolen. Undervisning i muligheden for at meddele advarsler til socialt udsatte borgere med stofmisbrug efter § 3, stk. 1, 3. pkt., vil derfor blive styrket i politiets basisuddannelse, således at alle nye politibetjente har modtaget undervisning i advarselsreglen. Undervisningen vil indgå i den jurafaglige undervisning, der understøtter et forløb, hvor de studerende bliver undervist i håndtering af narkosager. Der er tale om en dobbeltlektion, hvor Rigsadvokatmeddelelsen, afsnittet om narkotika, bliver behandlet. I den forbindelse vil der blive sat særligt fokus på advarselsreglen i § 3. Den nærmere tilrettelæggelse af uddannelseselementet bliver fastlagt på et faggruppemøde i slutningen af september 2022, og undervisningen forventes indført umiddelbart herefter.

Herudover vil Politiskolen gerne sende en stående invitation til brugerorganisationerne til at afholde fyraftensmøder på Politiskolens uddannelsescentre både på uddannelsescenter Øst i Brøndby og på Uddannelsescenter Vest i Vejle.

Ovenstående tiltag vil – ud over at sikre at det eksisterende system, hvor politiet kan give advarsler, fungerer efter hensigten – kunne bidrage til generelt at styrke oplysningen af sagerne gennem hele straffesagskæden, herunder hos anklagemyndigheden.

Myndighederne står i øvrigt altid til rådighed for en yderligere drøftelse med organisationerne af udviklingen på området, når de nævnte tiltag er implementeret. Rigsadvokaten vil også i den forbindelse eventuelt kunne tage stilling til, om der på et senere tidspunkt kan være anledning til at lade advarselsreglen i § 3, stk. 1, 3. pkt., indgå som en særlig del af statsadvokaternes tilsyn.

Opfølgning

Der er enighed mellem civilsamfundsorganisationerne og myndighederne i arbejdsgruppen om, at kendskabet til advarselsreglen i § 3 hurtigst muligt skal udvides. Dette vil ske ved styrkelse af undervisningen på politiets basisuddannelse i muligheden for at meddele advarsler til socialt udsatte borgere med stofmisbrug efter § 3, stk. 1, 3. pkt., i lov om euforiserende stoffer. Herudover vil der blive sat fokus på advarselsreglen i alle politikredsene ved udarbejdelse og udsendelse af materiale til brug for orientering i de relevante afdelinger i politikredsene i løbet af efteråret 2022.

Der er endvidere enighed om, at det er vigtigt, at der bliver fulgt op på, om udbredelsen af kendskabet til advarselsreglen i praksis kommer til at fungere efter hensigten. Rigspolitiet bidrager i den forbindelse gerne til en dialog med (en) repræsentant(er) fra civilsamfundsorganisationerne.

Organisationerne har herudover bemærket, at de fortsat mener, at der kan være behov for iværksættelse af yderligere initiativer på området, herunder eventuelt afkriminalisering eller legalisering af narkotika til eget forbrug. Det bemærkes i den forbindelse, at et initiativ om afkriminalisering eller legalisering ligger uden for arbejdsgruppens mandat.

Bilag 1. Øvrige initiativer med relevans for udsatte borgere med stofmisbrug

Vedr. dobbeltdiagnosebehandling

Da der er brug for at sikre en mere sammenhængende og helhedsorienteret behandling for mennesker, der har brug for behandling af både psykisk lidelse og misbrug (doppeltdiagnose), er der med aftalerne om kommunernes og regionernes økonomi for 2023 opnået enighed mellem regeringen, KL og Danske Regioner om, at der fra 2024 skal påbegyndes en trinvis ibrugtagning af et regionalt forankret samlet dobbeltdiagnosetilbud for patienter, der har en psykisk lidelse, der kræver behandling i den regionale psykiatri, idet der dog vil blive taget hensyn til, at det for nogle patienter vil være mere hensigtsmæssigt at fortsætte i et kommunalt misbrugstilbud. Den enkeltes behov vil blive vurderet i forbindelse med visitationen til dobbeltdiagnosetilbuddet i samarbejde med patienten. Sundhedsstyrelsen og Socialstyrelsen vil inden udgangen af 1. kvartal 2023 på baggrund af en bred inddragelse af eksperter, som bl.a. udpeges efter indstilling fra Danske Regioner og KL, udarbejde en faglig visitationsretningslinje, som skal indeholde en nærmere beskrivelse og afgrænsning af, hvilke patienter der bør omfattes af det nye tilbud, og som skal anvendes i forbindelse med den regionale visitation til tilbuddet.

Vedr. substitutions- og abstinensbehandling

Sundheds- og Ældreministeriet (nu Sundhedsministeriet), Børne- og Socialministeriet (nu Social- og Ældreministeriet) samt Justitsministeriet gennemførte under inddragelse af brugerrepræsentanter en fælles undersøgelse af mulighederne for at forkorte behandlingsgarantien for personer med et stofmisbrug, som – for så vidt angår substitutionsbehandling – var indført med virkning fra 1. januar 2015.

Sundhedsstyrelsen gennemførte i 2019 en evaluering af den kommunale indsats i forhold til to andre rettigheder, som også var indført med virkning fra 1. januar 2015; nemlig retten for personer, som ønsker at komme i stofmisbrugsbehandling, til en lægesamtale senest inden iværksættelse af stofmisbrugsbehandlingen, og retten for personer, som er visiteret til substitutionsbehandling, til frit at vælge at blive behandlet i et andet offentligt eller privat behandlingstilbud end det, hvortil bopælskommunen har visiteret.

Som opfølgning på ovennævnte evaluering af mulighederne for at forkorte behandlingsgarantien for personer med et stofmisbrug blev autorisationsloven med virkning fra 1. juli 2019 ændret, således at det er tydeliggjort, at patienter med behandlingskrævende akutte abstinenser straks skal tilbydes abstinensbehandling, indtil den egentlige lægelige stofmisbrugsbehandling kan iværksættes, og at dette gælder, uanset om patienten henvender sig i det kommunale behandlingssystem, i almen praksis eller på skadestuen. Formålet hermed var at sikre, at læger bliver bedre til at iværksætte og gennemføre relevant abstinensbehandling, indtil den lægelige stofmisbrugsbehandling kan iværksættes.

Det bemærkes i tillæg hertil, at Sundhedsstyrelsen planlægger at revidere vejledning nr. 10375 af 28. december 2016 til læger, der behandler opioidafhængige patienter med substitutionsmedicin (Lovkrav og anbefalinger), efter udarbejdelsen af den faglige visitationsretningslinje for det regionalt forankrede samlede dobbeltdiagnosetilbud, jf. ovenfor om dobbeltdiagnosebehandling. Revisionen vil blive gennemført med støtte fra en faglig ekspertgruppe og under inddragelse af brugergrupper, således at bekymringer og ønsker, som disse grupper måtte have, kan blive taget i betragtning.

Med hensyn til abstinensbehandling planlægger Sundhedsstyrelsen ligeledes efter udarbejdelsen af den faglige visitationsretningslinje for det regionalt forankrede samlede dobbeltdiagnosetilbud, at udarbejde en vejledning. Udarbejdel-

sen vil blive gennemført med støtte fra en faglig ekspertgruppe og under inddragelse af brugergrupper, således at bekymringer og ønsker, som disse grupper måtte have, kan blive taget i betragtning.

Vedr. behandling med lægeordineret heroin

Sundhedsstyrelsen gennemførte i 2013 en evaluering, som belyste heroinordningsordningens første tre år. I 2020 gennemførte Sundhedsstyrelsen en ny evaluering af ordningen, og som opfølgning på evalueringen nedsatte Sundhedsstyrelsen en tværgående følgegruppe.

Formålet med følgegruppen var dels at bidrage til, at der kunne skabes en mere ensartet behandling for patienterne på tværs af landet, dels at danne rammen om et fagligt sparringsforum, hvor sundhedspersoner, herunder i særdeleshed de læger der tilrettelægger og udfører behandlingen med lægeordineret heroin, kan sparre og vidensdele med hinanden på tværs. I forbindelse med, at følgegruppens arbejde er afsluttet i 2022, har de fem heroinklinikkens behandlingsansvarlige læger besluttet, at den sparring og vidensdeling, som har fundet sted i regi af følgegruppen, skal fortsætte i kommunalt regi.

Det bemærkes i tillæg hertil, at Sundhedsstyrelsen som opfølgning på evalueringen fra 2020 og det efterfølgende arbejde i den tværgående følgegruppe aktuelt overvejer behovet for at revidere vejledningen om behandling med lægeordineret heroin. Måtte overvejelserne munde ud i en beslutning om at revidere vejledningen, vil de bekymringer og ønsker, som brugergrupper måtte have, kunne tages i betragtning.

Vedr. dødelighed blandt personer med stofmisbrug

Med hensyn til indsats mod dødeligheden blandt personer med stofmisbrug er der gennem årene indført en række skadesreducerende foranstaltninger. Ud over de direkte behandlingsrelaterede foranstaltninger såsom ovennævnte substitutionsbehandling og behandling med lægeordineret heroin er der tale om etablering af stofindtagelsesrum, ordninger med udlevering af modgiften naloxon og ordninger med udlevering af sterilt injektionsudstyr, som alle kort beskrives nedenfor.

Siden den 1. juli 2012 har det været muligt med Sundhedsministeriets tilladelse at etablere og drive stofindtagelsesrum. Der drives i alt fem stofindtagelsesrum i fire kommuner; nemlig Københavns, Aarhus, Odense og Vejle kommuner. Fra stofindtagelsesrummenes etablering og indtil udgangen af 2021 var der på landsplan registreret 16.127 brugere af stofindtagelsesrummene, og 2.410.218 stofindtagelser havde fundet sted i rummene. I samme periode blev der i rummene foretaget 1.876 akutte behandlinger for overdosis/svær forgiftning, hvorved forstås, at brugeren ikke kan trække vejret ved egen hjælp. I ingen af tilfældene medførte overdosis/den svære forgiftning døden.

Som opfølgning på ovennævnte evaluering af mulighederne for at forkorte behandlingsgarantien for personer med et stofmisbrug blev der i 2019 indført en ordning, hvorefter alle, som er eller kommer i kommunal substitutionsbehandling, skal have tilbud om et kursus i førstehjælp og brug af naloxon samt udlevering af naloxon-kit. Den kommunale ordning er permanent. Ligeledes i 2019 blev der for perioden 2019-2022 afsat statslige midler til Antidote Danmarks afholdelse af kurser i førstehjælp og brug af naloxon samt udlevering af naloxon-kit til en bredere kreds end den, der er omfattet af ovennævnte kommunale naloxon-ordning.

Ligeledes som opfølgning på evalueringen af mulighederne for at forkorte behandlingsgarantien for personer med et stofmisbrug udarbejdede Sundhedsstyrelsen i 2019 et inspirationskatalog om udlevering af sterilt injektionsudstyr. Inspirationskataloget, som brugerrepræsentanter bidrog til at kvalificere, blev udsendt til bl.a. samtlige kommuner.

Vedr. midler til en styrket indsats til de mest udsatte borgere med stofmisbrug
Med Aftale om udmøntning af reserven til foranstaltninger på social-, sundheds- og arbejdsmarkedsområdet 2022-2025 blev der afsat midler til en styrket indsats for de mest udsatte borgere med stofmisbrug. Midlerne skal bl.a. gå til en ansøgningspulje for kommuner og civilsamfundsaktører, der ønsker at samarbejde om opsøgende og fremskudte indsatser i relation til stofmisbrugsbehandling for udsatte borgere. Midlerne skal gå til, at fem kommuner og relevante, lokale civilsamfundsaktører i et forpligtende samarbejde kan tilpasse og implementere en allerede afprøvet model for opsøgende indsatser.

Modellen skal understøtte udgående medarbejderes synlighed og tilgængelighed i miljøer, hvor de mest udsatte borgere med stofmisbrug færdes med henblik på, at der igangsættes en indsats, så borgerne får den hjælp og støtte, de har behov for med udgangspunkt i deres egne ønsker. Dette sker gennem en kontaktskabende, fleksibel og motiverende indsats i forhold til stofmisbrugsbehandling. Samtidig skal kommunerne i samarbejde med civilsamfundsaktører afprøve og opnå erfaringer med fremskudt stofmisbrugsbehandling, så udsatte borgere, herunder hjemløse, kan få hurtig og tilgængelig misbrugsbehandling dér, hvor de opholder sig, f.eks. på væresteder eller herberger.

Der afsættes midler til, at Socialstyrelsen understøtter det lokale implementeringsarbejde og evaluerer indsatsen. Herudover blev der med initiativet afsat midler til udviklingen af en fælles rusmiddelbehandleruddannelse med henblik på at styrke kvaliteten og ensartetheden i den sociale stofmisbrugsbehandling i hele landet. Endelig blev der afsat midler til Gadejuristen til oplysning af målgruppen om gældende regler på narkotikaområdet, til Stenbroens Juristen samt til en videreførelse af støtten til Brugerforeningen for Aktive Stofbrugere.

Vedr. rammer for social stofmisbrugsbehandling

Den 1. januar 2020 trådte en ændring af servicelovens § 101 om social behandling af stofmisbrug i kraft. Med ændringerne er det gjort tydeligere, at der altid skal ske en helhedsorienteret afdækning af personens problemer og behov, inden kommunen træffer afgørelse om behandling. Det blev samtidig et krav, at behandlingstilbuddet ved behandlingens start udarbejder en behandlingsplan, og endelig fik kommunerne mulighed for at anvende gavekort i forbindelse med behandlingen, da det har vist som et effektivt redskab til at fastholde borgere i behandling.